

MANIFESTĂRI ALE SOLIDARITĂȚII POPULAȚIEI DIN CALĂRAȘI CU ÎNFĂPTUIREA IDEALULUI UNITĂȚII NAȚIONALE

Stoica LASCU

Spre sfârșitul veacului trecut, dezideratul național al desăvîrșirii unității statale, încurajat și sensibil apropiat prin obținerea Independenței depline a României, la 9 Mai 1877, polarizează hotărîrea de luptă a tuturor straturilor sociale românești; în Transilvania, populația românească își creează propriul partid politic, ce o va conduce în toate marile bătălii pentru Unire; ascensiunea pe scena vieții politice românești a unor noi forțe, în primul rînd a clasei muncitoare, va dinamiza și mai mult procesul inexorabil al desăvîrșirii unității naționale, iar socialiștii se vor situa în fruntea maselor, mobilizîndu-le și încurajîndu-le în atingerea Idealului național. Opinia publică românească își exprima, prin forme și modalități dintre cele mai diverse, voința de a se păși pe calea finală a făuririi României Mari. Într-un discurs rostit în 1914, tînărul om politic, marele patriot N. Titulescu, exprima în termeni patetici simțămîntele de care era animat neamul românesc în întregimea lui „România nu poate fără Ardeal. Ardealul e leagănul care l-a ocrotit copilăria, e școala care l-a făurit neamul, e farmecul care l-a susținut viața. Ardealul e scînteia care aprinde energia, e mutilarea care strigă răzbunare, e sugrumarea care strigă libertate. Ardealul e românismul în restriște, e întărirea care îndepărtează vrăjmașul, e viața care cheamă viața. Ne trebuie Ardealul, nu putem fără el!”¹.

Aceleași înălțătoare simțămînte patriotice animau și sufletele populației Bărăganului ialomițean, asemenea tuturor fiilor patriei. Cetățenii călărășeni — din oraș și județ — vor sprijini prin multiple mijloace lupta pentru desăvîrșirea unității naționale, pentru unirea Transilvaniei cu patria-mamă, conștiința națională a lor (mulți dintre ei fiind originari din satele ardeleni) menținîndu-se permanent la cota patriotismului ardent.

Manifestările de solidaritate ale populației din această parte a țării cu lupta și jertfele conaționalilor lor din provinciile asuprite, se circumscriu neobosit și fără întrerupere pe făgașul ce canaliza preocupările de Interes național ale suflării românești de pretutindeni. Astfel, este elocvent, în acest sens, că imediat după înființarea la București, la 24 ianuarie 1891 a Ligii *pentru unitatea culturală a tuturor românilor*, patrioții ialomițeni creează o filială a acesteia la Călărași, animați fiind de „Curentul de înfrățire și sprijin (ce) își făcea drum spre Transilvania, unde trăiesc și sufăr mai multe milioane de suflete române”²; este lansată și o listă de subscripție, „adunîndu-se cîteva mii de lei spre a veni în ajutorul fraților noștri asupriți”.

Acest an, 1891, îl putem socoti ca un moment de răscruce în șirul manifestărilor de sprijin și solidaritate ale populației din Călărași cu lupta românilor transilvăneni; începînd

de acum, presa din localitate avea să găzduiască în paginile sale, an de an, numeroase informații și documente ale luptei patroților din Transilvania, să însereze călduroase comentarii din care răzbat sentimentele de îmbărbătare, de încurajare a „luptei fraților noștri care nu au încetat a suferi”. Arătînd Intensificarea persecuțiilor autorităților austro-ungare asupra populației românești, organele de Informare a opiniei publice locale îndeamnă la Intensificarea acțiunilor de ajutorare a fraților asupriți, a „bieșilor români care suferă, se uită cu ochii înmulați în lacrimi la noi”, în condițiile agravării situației lor: „usînd de mijloace barbare, (oficialitățile maghiare), caută a pune stavile puternice desvôltării lor naționale, le închid bisericile, le suprimă școalele, îi asupresc cît mai mult. Comunicațiunea prin reviste și ziare cu România le este riguros Interzisă”³.

O Intensificare a activității călărășenilor de manifestare a solidarității cu lupta justă a fraților ardeleni are loc în anul 1894; la 16 ianuarie este ales un nou Comitet al Ligii culturale — secție care număra, în acel moment, peste 70 de membri, dintre care au fost prezenți la alegerea respectivă un număr de 23, „cea mai mare parte noul înscriși”. Noua conducere a secției locale a Ligii culturale era formată din fruntași binecunoscuți ai vieții publice din Călărași: avocatul A. Stolanescu (viitor prefect și lider al liberalilor ialomițeni), președinte, dr. Demetrescu-Brăila și dr. Degrețeanu, vicepreședinți, G. C. Gheorghiu (comerciant), casier, N. Alexiu (avocat), secretar Al. Bădulescu (profesor, viitor prefect conservator, lider al taklștilor ialomițeni) și I. Previan (institutor), membri⁴.

Noul Comitet va începe desfășurarea unui șir de acțiuni publice ce vizau strîngerea de mijloace bănești în folosul cauzei luptei românilor din regiunile asuprite, paralel cu inserarea în paginile presei din localitate a unor materiale istorice de explicare a ialomițenilor, a evoluției României în secolul al XIX-lea (cu referiri și la cel anterior), evoluție ce a stat sub semnul *Renascerei României*, cum este și intitulat un lung material documentar⁵. Arătînd urmările vicisitudinilor „morale și materiale în care ne aruncase o soartă vitregă și ale cărei lanțuri de durere și umilință au apăsă pe grumajii părinților noștri”, amintitul articol evidențiază însă că „Românii nu erau o gîntă de aceea a cărei vitalitate căzută în paralisie completă nu-l va mai permite a se regenera, ci el purtau un sînge generos și prea nobil în vinele lor, ce nu se putea așa lesne ataca de vicisitate, prin veninul stors din răutatea unor streini de neplăcută memorie!”. În cuprinsul acestui important articol (semnat cu un pseudonim, „Alma”) autorul sesizează evenimentul istoric în procesul renașterii speranțelor naționale, care l-a constituit Răscoala populară din 1784 din Transilvania: „Secolul al 18-lea încă nu-și terminase cariera, cînd românii, sătul de umilință și apăsare deschideau ochii la lumina vieții și aruncau, ca probă, fulgeri de minie și de îngrozire peste capul tiranilor apăsători. Protestarea energică a martirilor de peste munți: Horia, Crișan și Cloșcă este prima jertfă și scînteile depuse pe altarul românismului, și precum tolagul înverzit a lui Aron s-a conservat spre memoria fiilor lui Israil, tot așa și acest prim tolag ce a arătat că românii au sicriu (Sic) cu măriri viitoare, va fi deapănarea amintit românilor spre înflăcărare, și streinilor spre cutremur”.

Seria de manifestări publice ale Ligii culturale din Călărași este inaugurată, în 1894, la 19 martie, cînd se desfășoară în sala Clubului „Unirea” un bal cu tombolă, la care erau invitați toți cetățenii să dea obolul lor patrioticei inițiative a ajutorării românilor transilvăneni: „Avînd în vedere scopul pur cultural și eminent național, îndemnăm pe toți cititorii noștri să contribuie pentru reușita acestui bal”, scria „Luptătorul” la 10 martie 1894. La 19 aprilie are loc un serviciu religios „pentru triumful cauzei românilor de peste Carpați”, urmat de o mare întrunire populară în casele lui D. Iliescu. Între vorbitori s-a aflat studentul ardelean, ce-și urma studiile în București, Eugen Zaslo, care întreprinde în cuvinte înflăcărare un istoric al acțiunii memorandiste; participanții la întrunire adoptă, apoi, o *Moțiune*, în care se spune, între altele: „Protestăm în contra acestor acte barbare (împotriva memorandiștilor — n.n.), nedemne de veacul în care trăim și facem apel la

sentimentele de solidaritate umană ale opiniei publice din lumea întreagă să-și unească glasul el cu al nostru, în favoarea unui popor de trei milioane de oameni, care nu cer altceva decât să l se respecte naționalitatea și a fi stăpîn în propria lui țară". De asemenea, cetățenii călărășeni trimit o telegramă și lui I. Rațlu, fruntașul românilor transilvăneni, implicat în procesul Memorandumului: „Cetățenii județului Ialomița, întruniți în miting de protestare în vederea procesului memorandumului, vă exprimă vouă și colegilor voștri din Comitetul național, sentimentele lor de administrațiune pentru eroismul cu care luptă pentru cauza națională și vă asigură de solidaritatea lor. Sus inimile și înainte cu Dumnezeu căci Dreptatea și iubirea fraților voștri sunt cu voi”⁶; la încheierea manifestării, participanții aleg o delegație de 26 cetățeni, care să participe la mitingul de la București, proiectat la 24 aprilie 1894.

O altă acțiune publică „în beneficiul Ligii” a avut loc la 20 iulie același an; este vorba de „o reprezentație în folosul Ligii culturale, secțiunea Ialomița, dată de simpatici artiști d-nu și d-na I. I. Livescu, d-soara Dora Gănescu, d-nii Cezar Ionescu și N. Soreanu, cari de o săptămînă se află în orașul nostru”⁷. Numărul de spectatori relativ scăzut, prezenți în Grădina Iliescu, unde „Trupa și-a făcut datoria în mod destul de lăudabil”, determină intervenția în presă a „Unui student universitar”, care se arată îngrijorat că nici jumătate din bilete nu fuseseră vîndute: „Ne oblicinulsem — scria el — a vedea cu asemenea ocașlune o afluență mai mare de spectatori și mai ales un entuziasm mai pronunțat decît cum a fost de astădată. Acum cînd martorii naționalismului românesc deschid ușile pușcărilor ungurești pentru a-și face nedreapta osîndă, dictată de curtea cu juri din Cluj; acum cînd orice inimă românească se strînge de durere, credem, aveam ilusia că nu se va găsi nimeni care să nu dea obolul său pentru sporirea fondurilor Ligii, cea mai frumoasă și mai patriotică instituțiune ce avem aci în țară, și ale cărei scopuri mari și sfinte nu pot să mai fie puse la îndolală”⁸.

În paginile aceleiași ziar în care era inserată critica de mai sus a atitudinii călărășenilor (scuzabilă, „poate că criza agrară ce bîntuie întreaga țară și mai ales județul Ialomița, emnamente agricol, este cauza slăbirei entuziasmului măreț de care altădată au fost însufleșiți cetățenii călărășeni în asemenea ocașluni” sunt publicate numeroase informații — însoțite, în general, de puține comentarii — privind situația românilor din Transilvania, provenind atît din presa românească din Ardeal („Tribuna”), cît și din diverse gazete străine. Astfel, este consemnată votarea moțiunii în Camera italiană ce „exprimă o foarte mare simpatie către popoarele române cari luptă în mod așa de nobil pentru apărarea Independenței și a comunei lor naționalități latine”, după cum, în același număr se dau exemple ale măsurilor vexatorii ale autorităților împotriva populației românești din Transilvania, sau se comentează — cu o condescență ironică vădită — un articol din ziarul „Kolosevár”⁹. Cu alt prilej, este reprodus un articol din „Deutsches Volksblatt”, în care se spune, printre altele: „În lupta grea și arzătoare pe care românii din Ungaria sunt nevoiți să o poarte pentru existența națională, aspru amenințată, bărbații care stau în frunte cad unul după altul, și mereu vin noi luptători în locul lor, împînși fiind de turbata manie de urmărire a adversarilor lor politici să pășească în rîndul cetei de eroi. Credincioși principiilor și gata de jertfă, acești bărbați își dau pradă nimicirii existența individuală pentru a mîntui libertatea lor personală, pentru a apăra libertatea poporului lor”¹⁰. În același număr al „Luptă-tărului” l se aduce la cunoștință populației Ialomițene condamnarea lui V. Braniște, prim-redactor la ziarul „Dreptatea” din Timișoara, la doi ani închisoare, și desfășurarea procesului intentat lui dr. V. Lucaciu; se amintește, de asemenea, faptul că împăratul Franz-Josef a invitat, pentru prima dată, o personalitate de naționalitate română (mitropolitul Miron Românul) la consultări politice.

Sosirea, la 14 decembrie 1895, la București, a lui V. Lucaciu, „marele erou al românismului de peste Carpați” este consemnată pe două coloane de către presa din Călărași,

cu lux de amănunte. Astfel, se precizează că la gară „o mulțime imensă era adunată pentru a saluta sosirea eroului și martirului neamului românesc, reportajul conchizînd: „Impresia generală a fost că, părintele Lucaciu, departe de a fi depus armele în urma suferințelor ce a îndurat este dispotrivă tot atît de dispus a lupta ca altădată”¹¹ Se aduce, de asemenea, la cunoștința locuitorilor din Călărași componența delegației secției locale a Ligii culturale, participantă la Congresul anual național, din 12—13 mai 1895 (delegația era compusă din cunoscutele personalități ialomițene I. Poenaru-Bordea, P. Grădișteanu, C. Leca, C. Maltezeanu și N. Alexiu)¹².

Nu a existat ziar care a apărut la Călărași, aproape, pînă la primul război mondial, din care să lipsească rubrica permanentă *De peste munți*: aici erau știri dintre cele mai diverse, simple notițe sau extrageri din documente, comentarii proprii sau reluări din alte gazete — toate evidențiind amploarea tot mai sporită a luptei pentru drepturi politice a românilor transilvăneni, simpatia de care se bucura ea în rîndul popoarelor europene, a oamenilor și cercurilor progresiste și democratice din numeroase țări. Mijloacele de Informare a opiniei publice ialomițene înregistrau, de asemenea, prompt, cu reală satisfacție și mindrie patriotică succesele obținute de românii din provinciile asuprite pe cîmpul afirmării drepturilor și existenței lor naționale¹³.

În primii ani ai secolului al XX-lea, în paginile presei din Călărași se remarcă o abundență de materiale ce reflectă atitudinea din ce în ce mai hotărîtă a românilor transilvăneni pentru apărarea ființei lor naționale, paralel cu Inserarea, mai ales după 1910, a tot mai multe articole redacționale — sau semnate de figuri cunoscute ale vieții publice locale — ce militau pentru înfăptuirea idealului unității naționale, a unirii Transilvaniei cu patria-mamă.

O atitudine hotărîtă, de fermă condamnare și reprobare, o are opinia publică ialomiteană față de „rușinosul atac, de o brutalitate fără seamăn, îndreptat cu premeditare de majoritatea Camerei maghiare în contra frunțașului român, deputatul Vaida, (care) a avut un trist răsunset în toată lumea civilizată, atrăgînd blamul și Indignarea generală” Sub titlul *Atentatul din Camera ungară*¹⁴, presa din Călărași detaliază condițiile grele în care deputații români sunt siliți a-și desfășura activitatea, el fiind împiedicați — cu forța și contrar chiar regulilor de funcționare a amintitei Instituții — a exprima revendicările politice și naționale juste ale populației românești, cei mai șovini și reacționari dintre deputații maghiari neezitînd să facă uz (în frunte cu președintele Camerei) de mijloace de intimidare extraparlamentare, și chiar „să Insulte în plină ședință națiunea română”. Comentînd acest episod din lupta românilor ardeleni în afirmarea drepturilor lor politice, editorialul gazetei călărășene precizează, cu Indignare îndreptățită, că „Nici într-un parlament din lume nu s-a dat o asemenea dovadă de cinism și brutalitate, care va rămîne în Istoria parlamentarismului”; alte coloane ale ziarului sunt rezervate comentariilor presei din Viena, „toate blamînd parlamentul unguresc”¹⁵.

Începînd cu anul 1908, frecvența știrilor și a comentariilor privitoare la situația românilor din provinciile asuprite, sporește în presa ialomițeană; se constată, totodată o diversificare a mijloacelor prin care locuitorii Călărașului își manifestă sentimentele de solidaritate cu drepturile juste ale românilor ardeleni, iar secțiunea locală a Ligii culturale își va Intensifica activitatea, mai ales după 1910.

Sanționarea de către împăratul habsburgic a noii legi electorale, în 1908, ce favoriza mult populația maghiară, este aspru criticată de ziarile ialomițene, căci „prin această lege naționalitățile nemaghiare din regat rămîn în minoritate și ungerii au un plus de voturi peste naționalități de trei milioane trei sute de mii”. Arătînd anacronismul prevederilor legii electorale, care „este făcută, fără îndoială, ca să deznaționalizeze pe români”, autorul articolului *Noua stare de lucruri din Ungaria*¹⁶ spune răspicat: „Vor izbuti? Eu cred contrariul. Cred că românii vor ști să se acomodeze și cu noua stare de lucruri, continuînd a

se închide în conștiința lor de neam și a rezista tendințelor de maghiarizare". Evidențiind preponderența numerică a românilor ardeleni — chiar după „statistica ungurească din 1900 foarte părtinitoare ungurilor” —, a tendințelor de liberalizare ce se constată în țările civilizate ale Europei, gazeta arată că numai prin lupta populația românească din Transilvania își va putea păstra ființa națională, își va putea afirma drepturile politice: „Dacă românilor le „tăgăduiesc dreptul de a trăi la adăpostul unor așezăminte înțelepte și egalitare pentru toți, românii vor înțelege mai ușor că drepturile nu se cerșesc ci se lău prin luptă și ei vor căuta să lupte prin toate mijloacele posibile”¹⁷.

Și în alte articole era exprimată aceeași credință că numai printr-o luptă hotărâtă, prin acțiuni energice și neîntrerupte vor putea românii transilvăneni să contracareze efectele legii electorale a contelui Andrássy: „Fără justiție, loviți în desvoltarea lor culturală, cu drepturile cetățenești răpite, românii din Transilvania, stăpînindu-și pentru moment revolta, vor trebui să se pregătească în tăcere, dar cu perseverență pentru marea luptă a viitorului”¹⁸. Într-o întinsă și documentată prezentare a situației românilor transilvăneni, avocatul St. Șerbănescu amintește figurile de martiri și eroi ale lui Horia („Nici roata, nici gloanțele, nici execuțiile sumare nu l-au speriat (pe români — n.n.) căci știau că drepturile unul neam cu sînge se cuceresc”) și Avram Iancu („tribunul (care și-a dat viața) pentru drepturile acestui popor atît de greu încercat în dăinuirea lui de două mii de ani în „Dacia Felix”), pentru a ajunge la relevarea sacrificiilor personalităților politice ale transilvănenilor din acel moment, conducători ai luptei naționale (V. Goldiș, deputații Aurel Vlaicu și „energicul și înfocatul Vaida”), a patrioților români, în general: „Acum, cei mai buni fii ai neamului sunt aruncați în umedele temnițe gazetele românești plătesc amenzi enorme, la cel mai mic incident țărani transilvăneni sunt împușcați, iubitorii de neam mor în temnițele de la Seghedin, numai și numai pentru acea cauză mare”¹⁹. Și concluzia acestui articol este relevantă: „Să avem curajul de a rupe cu trecutul umilitor al politicii noastre, căci o politică demnă, hotărâtă, independentă față de Austria va fi mai folositoare și pentru noi și pentru frații noștri din monarhia vecină”. Fruntașul vieții publice ialomițene (făcea parte din conducerea organizației conservator-democrate, fiind și redactorul oficiosului „Dunărea”) îndeamnă, în încheierea articolului său, la intensificarea pregătirilor țării pentru o viitoare confruntare cu Imperiul austro-ungar, căci are convingerea că numai prin luptă poate fi realizat Idealul național al revenirii provinciilor asuprite la patria-mamă: „Să ne pregătim din vreme pentru lovitura ce va fi inevitabilă într-un viitor apropiat, căci nu aparențele, dar realitatea intereselor noastre ne face să credem că cu prețul singelui nostru și al fraților noștri apăsai de atîtea veacuri, vom reveni în conflict cu Austro-Ungaria. Idealul nostru național nu se poate întregi decît în fauna vicleniei și nesățioasei noastre „Intime amice”²⁰.

Exprimarea sentimentelor patriotice, dezaprobarea politicii austro-ungare de deznăționalizare în Ardeal și a tendințelor de ruinare economică pe care le încearcă la adresa statelor balcanice, inclusiv a României, își găsesc loc nu doar în articole de presă; cetățenii ialomițeni participă, la 7 decembrie 1908, la o întrunire publică în cadrul căreia numeroșii vorbitori (C. Ciochină, deputatul S. Niculescu, avocații St. Șerbănescu, Alex. Negutz-Demetrescu (viitor prefect), El. Iliescu, Alex. Bădulescu, institutorul N. Topescu) „blamează politica Imperiului vecin față de țara noastră și de românii de dincolo și cer ca să ne întărim înăuntru și să păstrăm legăturile cu frații noștri de pretutindeni”. În *Moștunea* adoptată, cetățenii ialomițeni declară că se „asociază din toată inima la mișcarea națională care s-a produs în Capitală și în întreaga țară”, arătînd: „Protestăm din toate puterile noastre și în fața lumii civilizate contra actelor barbare, nedemne de veacul în care trăim pe care frații noștri la îndură de veacuri și trimitem fraților noștri de pretutindeni pe lingă salutul nostru frățesc, un cuvînt de mîngîiere și îmbărbătare în lupta sfîntă ce o duc pentru apărarea drepturilor lor”²¹.

Inserarea de articole din presa românească din Ardeal, semnate de cunoscuți și prestigioși fruntași ai cauzel naționale din provincia înrobătită, are darul de a prezenta cititorilor călărășeni situația românilor ardeleni văzută și comentată chiar de către conducătorii lor, căpătînd, astfel, mai mare greutate și semnificație cele relatate; sub titlul *Marea Adunare a românilor din Ungaria* este reprodus un articol din „Tribuna” arădeană, „scris de distinsul luptător de peste munți d. I. Russe Sirlanul”²², unde se face un istoric al Adunării Naționale de la Blaj din 3/15 mai 1848; același ziar călărășean publică *Un cuvînt către frații mei români*, de dr. Vasile Lucaciu (nu se specifică de unde este reprodus)²³; de asemenea, presa din Călărași publică „un interesant articol semnat de d. Ioan Slavici”, avînd titlul *Drepturile românilor transilvăneni* (reprodus din „Tribuna”)²⁴; o pagină întreagă este rezervată prezentării istoricului ziarului „Tribuna” (Arad), „vigurosul organ românesc de peste munți”²⁵ etc.

Pentru mijloacele de Informare a opiniei publice lalomîțene, întreținerea sentimentului național se constituia ca una dintre îndatoririle lor cele mai-stringente; așa se explică faptul că alături de notele și informațiile scurte, prezentate deseori în paginile lor, se regăsesc și articole întinse, comentarii pertinente ce relevau însemnătatea pentru întregul popor român a luptei fraților din Transilvania pentru păstrarea ființei naționale.

Un astfel de material este publicat sub semnătura lui Procop Dimitrescu, avînd titlul *Chestia maghlarizării fraților de peste Carpați*²⁶ (materialul este inserat pe parcursul a patru numere). Din cuprinsul lui rezultă clar că soluționarea problemei naționale în Transilvania nu depinde nici de „bunul împărat” („Cred chiar, că în prigonirea românilor el găsește un mijloc de a ține mai legați pe unguri de Austria, ungurii singuri, fără sprijinul Austriei, neputînd să reziste unei mișcări revoluționare din partea românilor. O împăcare a românilor cu ungurii poate că ar fi rău privită de cercurile politice din Viena, să nu zic chiar de împărat”), nici de voința „celorlalte popoare civilizate” („rugîndu-le a interveni pentru frații noștri, tot cu nimic ne-am ales, cauza fraților noștri fiind privită de dînsule ca o chestie de ordine interioară a regatului maghlar”), nici chiar „de a ține mereu meetînguri de protestare”²⁷. Soluția reală a izbăvirii românilor transilvăneni de sub dominația străină stă în înșiși voința lor de unire cu România; pentru aceasta, „trebuie să luptăm din toate puterile, prin toate mijloacele și pe toate căile (. . .) vom face tot posibilul de a ne apăra și în contra lor (a opresorilor maghiari — n.n.), adică să ne apărăm neamul de deznăționalizare”. Mai mult, autorul crede că, în principiu, „noi trebuie să luptăm pentru frații noștri în așa mod, ca să nu provocăm nici un conflict și nici desaprobarea marilor popoare civilizate”; atunci însă, cînd marile puteri europene „vor părăsi atitudinea lor împăciuitoare de pînă acum și vor intra în conflict de fapt, nimic nu ne leagă ca să luăm numai decît partea unui anume vecin. La momentul oportun — își exprimă părerea cetățeanul călărășean, anticipînd, de fapt, derularea cursului evenimentelor — împrejurările ne vor arăta ce trebuie să facem”; oricum, se spune în încheierea materialului, pînă la declanșarea unui conflict previzibil, „terenul cel mai favorabil de luptă, în timpul actual, nu ar fi decît acela de principiu, și lupta trebuie să fie dusă de fruntașii noștri intelectuali, grupîndu-se cu toții împrejurul principiului expus mai sus, adică: *Este o nelegiuire siluirea unui popor de a renunța la limba lui maternă, ca și nelegiuirea de a silui pe un popor de a renunța la credința lui religioasă*” (subl. în text)²⁸.

În același ziar, Procop Dimitrescu publică un alt articol în care argumentează faptul că singura țară europeană care ar putea ajuta România, în împlinirea idealului ei național, este Italia toate celelalte Imperii sau nu, opunîndu-se acestui deziderat al unității de stat românești sau cerînd — crede autorul — un preț prea mare: „Cîteva articole simpatice în gazetele franțuzești și englezești nu ne pot folosi în unele împrejurări grele”, cele două țări fiind prea mercantile pentru a ne ajuta dezinteresat. Italia însă, scrie neobositul patriot lalomîțean, este țara care întrunește „cele trei condițiuni (ce) se cer ca să avem sprijinul

neîndoielnice în orice împrejurări al unei alte națiuni: identitatea de rasă, identitatea de interese („și unli și alții avem frați subjugăți acelulași stat și prin urmare interes de a conlucra la ocrotirea lor,.) și relațiuni strînse”²⁹.

Hotărîrea românilor transilvăneni de a nu ceda Injecțiunilor autorităților administrative (de pildă, contele Appony, ministrul cultelor, dăduse o ordonanță prin care preoții erau obligați să predea religia în limba maghiară și în școlile întreținute de români) este, de fiecare dată, înregistrată de opinia publică lalomîțeană cu „multă satisfacție”: „Ceea ce vedem cu deosebită mulțumire este îndrîjirea cu care toți românii la un loc duc lupta, sacrificiile ce fac, și cînd știm că frații noștri sunt învățați cu nevoile și cu luptele și că au trecut altădată și prin împrejurări mai grele, acestea ne fac să sperăm că și în lupta de astăzi nu românii vor pierde”³⁰; încrederea în triumful, în cele din urmă, a cauzei juste a românilor, transilvănenii este concluzia și a unui alt articol: „astăzi, românilor, sunteți ajuși în prețuia triumfului vostru național”³¹. Iar Atunci cînd greutățile se înmulțesc, plediciile puse de autorități în calea dezvoltării și afirmării de sine stătătoare a națiunii române din Transilvania devin mai numeroase, mai grave (în cursul alegerilor generale pentru Parlament, din 1910, presa lalomîțeană nu ezită să blameze persecuțiile autorităților administrative, încurajînd, în continuare, lupta dreaptă a fraților de peste munți: „Dar sîngele românesc vărsat mișelește de dușmanii noștri mai curînd sau mai tîrziu va fi răsbunat (. . .). Deși extrem de dureroase, cît de înălțătoare se arată luptele lor, care n-au altă țintă decît conservarea și ridicarea neamului”³² — scrie într-un articol avocatul Alex. Negruz, fruntaș cunoscut al vieții publice călărășene pînă la primul război mondial.

Anul 1910 se constituie ca un reviriment în manifestările publice din Călărași; acum se reînființează secția locală a Ligii culturale (a cărei activitate nu a mai avut continuitate de la începutul secolului), eveniment ce este onorat cu prezența marelui istoric și luptător pentru împlinirea idealului unității naționale — Nicolae Iorga. Cu acest prilej, savantul inaugurează la 26 septembrie, seria conferințelor desfășurate sub auspiciile Ligii culturale călărășene. Tema dezvoltată s-a concentrat în jurul situației naționale a românilor din provinciile asuprite, din ce în ce mai periclitată de politica antiromânească a autorităților respective, conferențiarul concluzionînd că „Noi nu urmărim (declanșarea de) revoluții peste graniță, dar trebuie — precizează el — să ne pregătim pentru ziua cînd momentul va sosi, ca idealul nostru să se îplinească”³³.

La sfîrșitul întrunirii, cînd „Conferențiarul sfîrșește îndemnînd publicul să înființeze și aici o ligă culturală”, avocatul N. Alexiu (fost primar) „citește lista Comitetului provizoriu al Ligii, care este aclamată de public” — făceau parte din ea N. Alexiu, profesorul F. V. Constantinescu, Dobrescu și Cașolțeanu. dr. Moțaș, comerciantul N. Vișănescu și A. Danil, directorul sucursalei Băncii Naționale din Călărași³⁴, mai tîrziu, secretar și casier al secției este ales maior dr. M. Tului.

Peste mai puțin de două luni, la 10 noiembrie 1910, avocatul Alex. Bădulescu inaugurează seria din acel an a conferințelor de la Ateneul călărășean cu susținerea unei lungi prelegeri despre poetul Oct. Goga: „D-sa a pus în legătură alegerea acestui subiect cu înființarea Ligii culturale secția lalomîța, întrucît Octavian Goga este poetul neamului care cîntă în special suferințele fraților ardeleni”³⁵.

Deși activitatea secției din Călărași a Ligii culturale va fi marcată de dispute politice (se înființează două comitete de conducere, care „au dus o luptă dîră pentru ca să se obție întărirea (aprobarea) centrului pentru un comitet sau altul”³⁶) totuși, sub auspiciile ei vor avea loc mai multe serbări publice cu scopul stringerii fondurilor pentru ajutorarea românilor din provinciile asuprite. Astfel, la 19 iunie 1911, în Parcul comunal are loc o mare serbare populară care a durat de la orele 16 pînă la miezul nopții; au avut loc, cu acest prilej, diverse concursuri de alergări, de gimnastică (executate de elevii Gim-

naziului), organizată o tombolă și o seară dansantă; de menționat că „O importantă parte a fost *alergările de biciclete, prima încercare de acest gen în Călărași* (subl. n.). Cursele au fost interesante. S-au făcut alergări de câte două reprize de câte patru concurenți”; la sfârșitul serbării populare, mai multe figuri cunoscute din localitate au donat importante sume de bani în folosul Ligii³⁷. O altă serbare populară are loc la 3 iunie 1912, organizatorii declarându-se foarte satisfăcuți de rezultatele ei (beneficiul net a fost de 700 lei); „Am putea cu drept cuvânt să declarăm că o serbare mai strălucită prin mulțimea și variația distracțiilor nici n-a mai avut ocazia să vadă publicul în orașul nostru”³⁸.

În afară de manifestări publice, Liga culturală a organizat și baluri — tot în scopul strîngerii de fonduri, lansînd în repetate rînduri apeluri pentru donații și întărirea rîndurilor sale: „Totul e ca să putem înjgheba o Ligă românească puternică în mijlocul județului”³⁹; de amintit și faptul că ea a deschis și o sală proprie de lectură, pe str. Știrbei Vodă, unde erau puse „la dispoziția publicului ziarele din țară și din toate țările / provinciile / românești de la ora 1 p.m. și pînă la ora 9 seara”. Alte manifestări publice ale Ligii culturale aveau loc în mijlocul și cu ajutorul elevilor sau în localurile de școală, unde participa și publicul adult; astfel, s-a desfășurat, de pildă, o serbare populară în clădirea Școlii de băieți din Slobozia, la 24 iunie 1912; succesul serbării a fost asigurat, de astădată, de concursul Societății corale din localitate, a Societății „Șolmul” și a Societății artistice „Freemătul”, ambele din Călărași. Și această serbare populară a fost încununată de succes: Dimineața la ziua albă s-a retras lumea obosită la odihnă. Moralmente serbarea a reușit așa de splendid încît multă lume din Slobozia și împrejurimi și-a exprimat dorința de a se mai repeta asemenea serbare de care n-a mai avut parte orașul”⁴⁰.

În anii 1913—1914, aceste acțiuni cultural-patriotice cu o atît de mare priză la public au fost aproape cu totul sistate la Călărași, presa punînd inactivitatea secției Ligii culturale pe detașarea din localitate a președintelui ei, lt. col. dr. Tullu⁴¹; regretul pentru această nedorită situație de fapt, era exprimat cu atît mai mult cu cît reușita acțiunilor și manifestațiilor populare de pînă atunci, soldate cu strîngerea unor importante fonduri din donații, cotizații și diverse încasări, îndreptăța membrii Comitetului secției la o mai responsabilă atitudine față de misiunea încredințată de cetățenii Ialomișeni atunci cînd i-au ales în fruntea Ligii culturale din Călărași: „Și astfel de la o vreme încoace, președintele al Ligii nu mai există, Comitetul nu dă nici un semn de viață, iar publicul este mirat de inacțiunea condamnată a acelora care au crezut că pot fi membri în Comitet numai pentru onoarea de a fi, fără însă să albească nici o obligațiune”⁴². Fruntași ai vieții publice locale, precum profesorul Ion F. Burlcescu (în anii '20 a fost șeful Ligii-poporul din Județ), aveau să-și arate mîhnirea pentru această inactivitate mai ales după ce a fost ales un nou Comitet, fără a se desemna, însă, președintele —, apreciînd că „este dureros ca într-o capitală de județ toată munca Comitetului să se reducă la strîngerea unui neînsemnat fond și la darea a două sau-trei serbări”. Exprîmînd atitudinea patriotică a locuitorilor călărășeni, amintitul profesor considera că rolul Ligii este mult mai însemnat și că trebuie o activitate mai intensă pentru pregătirea minții și sufletului maselor în direcția aspirațiilor noastre naționale”⁴³.

Agravarea situației internaționale — mai întîi balcanice⁴⁴, apoi general-europene, prin izbucnirea, în vara lui 1914, a primului război mondial — a îngrijorat, asemenea tuturor iubitorilor de pace, și populația județului Ialomița, trezindu-l, în același timp, speranța că poate acum se va împlini prilejul înfăptuirii Idealului unității naționale de stat.

Într-un lung-articol intitulat *Războiul european* (Inserat pe o întreagă pagină), gazeta călărășeană „Deșteptarea Ialomiței” întreprinde, pentru lămurirea opiniei publice locale, un documentat excurs asupra substratului rivalităților politice dintre țările beligerante, arătînd că „ar fi o copilărie să ne închipuim că atentatul de la Sarajevo a adus războiul acesta mare (. . .). Interesele care sunt în joc și care sunt adevăratele pricini, sunt mai

mari și mai vechi" — fiind vorba de „rivalitatea, care nu e de azi de ieri, dintre Austria și Rusia, care fiecare caută să se întindă în Peninsula balcanică (. . .); e rivalitatea dintre Germania și Franța (. . .); e rivalitatea dintre Anglia, stăpîna mărilor de astăzi și Germania care vrea să-și facă un imperiu colonial în Asia și Africa(. . .)'. În concertul acesta de interese, extrem de divergente, sesizate atît de clar de presa ialomițeană ar putea fi atrase și alte națiuni, concluzionîndu-se pertinent: „În cazul acesta e foarte cu puțință ca și noi să nu mai stăm de o parte și să începem a ne face, în zgomotul bubuiturilor de tun, socotelile cele mari ale neamului" ⁴⁵. În cuprinsul aceluiași număr al amintitului ziar hotărîrea de neutralitate a României este pe larg explicată cetățenilor Călărașului, aprecîndu-se că „țara noastră înțelege pentru moment că nu are nimic mai bun de făcut decît să stea la o parte de marele pîrjol, care a cuprins aproape întreaga Europă, fără însă să permită niciuna din marii noștri vecini ca să facă din pămîntul nostru teatru de luptă" ⁴⁶.

Pentru organele de informare publică a cetățenilor ialomițeni din această perioadă, neutralitatea țării în conflictul armat european nu însemna cîtuși de puțin încetarea manifestărilor, de presă sau publice, favorabile împlinirii dezideratului desăvîrșirii unității naționale ⁴⁷.

Sub titlul *Pînă cînd neutrii ?*, analizîndu-se contextul internațional provocat de război față de rolul României, de atitudine ca trebuia să o urmeze, se precizează că țara noastră nu poate lăsa „ca neamul românesc să fie nimicît în acest război, în care toți cîți pot purta arme sunt trimiși să lupte în primele rînduri și să piară, pe cînd cel de acasă sunt nimicîți de toate urmările grozave ale unui război crud și îndelungat". Punînd întrebarea „Putem noi apoi să lăsăm ca provinciile românești, fără de care țara noastră este expusă în viitor pieirii, să intre în mîini streine?", ziarul călărășean scrie răspicat: „Răspunsul dat de opinia publică e că nu. Urmarea firească ar fi că trebuie să mobilizăm armata și să intrăm (în lupta pentru dezrobirea provinciilor românești — n.n.)" ⁴⁸.

În alte articole era exprimată credința că ceasul „clipei celei mari", a unirii Transilvaniei cu patria-mamă, se apropie tot mai mult: „Și grozav va fi momentul ! Înainte, dar ! Înainte, cu bărbăție și cu încredere în puterea de viață a poporului nostru (. . .). În virful baionetelor a sute de mii de fil al țării, Anul Nou aduce împlinirea Idealului național ! Înainte !" ⁴⁹. În cuprinsul acestui îmbărbător articol, autorul exprimă, în patetice și avîntate cuvinte, dorurile și credința unui neam întreg, care simte că asuprirea fraților săi nu mai poate dura mult: „Ardealule ! Ardealul nostru ! Transilvanie ! Numele tău ne deșteaptă, la tot ce-l român, cele mai frumoase amintiri. De cînd ni s-a pus condeiu în mînă și am putut desluși două slove, un singur vis am nutrit: să te putem avea o dată. Am crescut cu dorul de tine. Dacă viața de toate zilele ne-a adus diferite amărăciuni, inerente vieții omenești, nici una n-a putut fi mai mare ca cea provenită din strigătele de ajutor ale fraților oprimați" ⁵⁰.

În întreținerea sentimentelor patriotice, ale acțiunii de lămurire a opiniei publice ialomițene asupra necesității de acțiune pentru desăvîrșirea unității statale, autorul din care am citat mai sus, St. Matache, se arată unul dintre cel mai neobosiți frunțași călărășeni; într-un alt articol, el conchide că „Părerea tuturor bunilor români, ale căror vederi trec granițele prezentului căutînd să întrevadă zărilor viitorului, este că e timpul ca neamul românesc să se întregească" ⁵¹.

O avîntată chemare la lupta pentru eliberarea Transilvaniei îi dă expresie și pana unui alt învățător ialomițean, St. Cosimbescu: „Mîine — nu-l departe zlua — barca se va desprinde de țarmul de care a fost prinsă în vremurile de negură. Va merge prin senin către țărmi mai adumbrîți . . . Frica de azi nu este temerea — precizează patriotul călărășean —, nu este lășitatea . . . Este chibzuința, este prevederea cea mai sigură să fie reușita, cît mai puțin dureros sacrificiul suprem . . . Vom porni fără teamă — căci *trebuie să pornim* —, nu e cu puțință să stăm locului; ne cheamă glasul datoriei, ne cheamă gemetele fraților

care mor pentru pricina dușmane nouă chiar, ne cheamă glasul istoriei ce de mici ne-a hrănit inima cu sfântul ideal al întregirii neamului și măririi țării (. . .) ⁵².

Această atitudine patriotică o regăsim și în paginile „Gazetei lalomiței”, din anii 1915—1916; articole precum *Drag Ardeal nu mai aștepta nimic de la noi*, semnat de Virgil Mănescu, sau *Unire și patriotism*, ș.a. exprimă voința populației călărășene de unire a Transilvaniei cu patria-mamă ⁵³.

Promovarea idealului unității naționale s-a manifestat nu numai prin această intensă și neîntreruptă campanie de presă — la Călărași, ca și în restul țării —, dar și prin organizarea de întruniri publice; așa a fost, de pildă, cea desfășurată sub egida secției locale a Federației unioniste (înființată la 4 octombrie 1915), care a avut loc la 6 octombrie același an, la care a fost prezent și Oct. Goga ⁵⁴; au vorbit, cu acest prilej, alături de marele poet, avocații călărășeni St. Șerbănescu, P. Toncescu, Alex. Bădărău și profesorul V. N. Stanciu; din păcate, presa locală nu înserează discursul lui Oct. Goga, în schimb este reprodus pe larg cel rostit de învățătorul din comuna Mircea Vodă, Ștefan Matache, avînd supratitlul *Trăiască România Mare !*: „Curcanii de la 77 să-și schimbe porecla în renume și să devie: Șoimi ai Carpaților” — cu aceste cuvinte să încheie însuflețitoarea întrunire publică călărășeană ⁵⁵.

Același învățător publică un alt articol intitulat *Studiu asupra învelișului uscat al țărilor locuite de Români* ⁵⁶, unde concluzionează: „Să dorim dar cu toții întregirea neamului și să dăm, fiecare bun român, tot concursul material și moral pentru înfăptuirea idealului național”.

. . . „Dorința cea mare” și-a văzut împlinirea trei ani mai târziu. În toamna anului 1918, sacrificiile și eroismul armatelor române și al poporului român, în decursul celor doi ani de participare la războiul mondial (unde și-au dat viața și mii de fi ai lalomiței), jertjele milioane de români din provinciile subjugate, aveau să-și găsească o legică și mult așteptată izbăvire. La 1 Decembrie 1918, delegații românilor din întreaga Transilvanie aveau să proclame, în prezența a peste 100.000 de patrioți, „unirea acelor români și tuturor teritoriilor locuite de dînșii (din Austro-Ungaria — n.n.) cu România” — așa cum glăsula istorica *Declarație* de la Alba Iulia.

Se înfăptuise astfel, prin voința maselor, una dintre năzuințele cele mai fierbinți ale națiunii române desăvîrșirea făuririi statului național unitar român. La Călărași, mărețul eveniment avea să fie sărbătorit, cu mare entuziasm popular, la însuflețirea întrunire populară ce-a avut loc la 24 ianuarie 1919; în mijlocul aclamațiilor cetățenilor călărășeni, președintele secției locale a Ligii culturale, profesorul Vasile N. Stanciu, a evidențiat pe larg semnificația unirii Transilvaniei cu țara-mamă, după care participanții au constituit „un imens cortegiu care s-a deplasat în piață unde s-a cîntat și jucat *Hora Unirii*” ⁵⁷.

NOTE

1. Apud M. Mușat, I. Ardeleanu, *De la statul geto-dac la statul român unitar* Editura științifică și enciclopedică, București, 1983 p. 472
2. „Ialomițeanul”, IV nr. 29,4 august, 1891 p. 1.
3. Ibid. În 1891—1892, temporar gazeta „Aurora” a fost un fel de oficios al secțiunii din

Călărași a Ligii culturale; în colecția disponibilă la Biblioteca Academiei (începînd cu nr. 55 din 7 noiembrie 1891 — pînă la ultimul număr, respectiv 89 din 5 iulie 1892) am depistat câteva știri relative la tematica acestui articol; astfel, de mai multe ori este inserată rubrica *De peste*

munți, ce reproduce știri din „Tribuna”; la începutul anului 1892 o dată cu mărirea formatului ziarului „săptăminal” se precizează cititorilor că „și de acum înainte (ziarul) nu va face politică militantă, ci se va ocupa mai ales cu popularizarea științelor și cu dezvoltarea ideilor urmărite de Liga Culturală” („Aurora”, II, nr. 66, 26 ianuarie 1892, p. 1); vezi și articolele *Liga Culturală*, de N. Cosăcescu (Ibid., II, nr. 67, 2 februarie 1892, p. 2; *Liga Culturală. Centrul de greutate al politicii Europene și perspectiva elementelor române* de C. Predescu (Ibid., II, nr. 74, 22 martie 1892, p. 1 — nr. 76, 5 aprilie 1892, p. 1).

4. „Luptătorul”, III, nr. 3, 20 ianuarie 1894, p. 2. În ianuarie este inserat un *Apel către cetățenii Ialomiței*, prin care A. Stoianescu președintele secțiunii Ligii îndeamnă populația călărășeană să se înscrie în Liga culturală; el a fost ales președinte în locul lui Gh. I. Perieșanu „din indemnul căruia s-a format în urmă cu trei ani” secția locală a Ligii; înțiatorul se retrage de la conducerea acesteia din pricina unor „împrejurări personale (care) îl silesc să nu se mai ocupe” de activitatea secțiunii călărășene. („Ialomițeanul”, VII nr. 4, 30 ianuarie 1894 p. 2).

5. Este publicat în „Luptătorul” III, nr. 8, 3 martie 1894, pp. 2—3 și în nr. 9, 10 martie 1894 pp. 2—3.

6. „Ialomițeanul”, VII nr. 15, 24 aprilie 1894 p. 1.

7. „Luptătorul”, III nr. 22, 24 iulie 1894 p. 2.

8. Ibid.

9. Ibid., III, nr. 36, 18 decembrie 1894, p. 1.

10. Ibid., III, nr. 37, 25 decembrie 1894, p. 2.

11. „Gazeta Ialomiței”, I, nr. 20, 17 decembrie 1895 p. 2.

12. Ibid., I, nr. 39, 5 mai 1896, p. 3.

13. „Deșteptarea Ialomiței”, I, nr. 25, 18 aprilie 1899 p. 2.

14. Ibid., VIII, nr. 17, 3 iunie 1907, p. 2.

15. Ibid.

16. Ibid., IX, nr. 20, 14 august, 1908, pp. 1—2.

17. Ibid., p. 2.

18. St. Șerbănescu, *Situația românilor din Transilvania și politica noastră*, în „Dunărea”, I, nr. 129, 26 octombrie 1908 p. 2 (articolul are trei părți, fiind publicat și în următoarele două numere).

19. Ibid.

20. Ibid., I, nr. 31, 11 noiembrie 1908, p. 2.

21. „Liberalul”, I, nr. 41, 11 decembrie 1908, p. 1; în numărul precedent ziarul înseamnă și *apelul* „mai multor cetățeni din oraș (care) au hotărât ținerea unei adunări de protestare față de purtarea ungarilor către frații noștri de peste munți”: „Cetățeni, în fața grelelor împrejurări prin care trece țara și neamul românesc amenințați fiind în existența noastră economică și națională noi, cetățenii din județul Ialomița, fără deosebire de culoare

politică, neputând rămâne nepăsători la soarta ce ni se pregătește de dușmanii neamului nostru am hotărât ținerea unei *Adunări Românești* de protestare în ziua de Duminică 7 Decembrie 1908, orele 2 p.m., în Călărași Sala Parcului Comunal la care rugăm pe toți cetățenii din jud. Ialomița a lua parte în număr cât mai mare” (Ibid. nr. 40, 4 decembrie 1908, p. 2).

22. Ibid., I, nr. 36, 6 noiembrie 1908 p. 2.

23. Ibid., I, nr. 37, 13 noiembrie 1908 pp. 1—2.

24. „Deșteptarea Ialomiței”, IX nr. 21, 21 august 1908 p. 1;

25. „Liberalul” II, nr. 70, 3 decembrie 1909, pp. 1—2; vezi și *Adresa medicilor români către medicii congresiști din Buda-Posta*, inserată în „Deșteptarea Ialomiței” X nr. 12, 25 iunie 1909 p. 1.

26. P. Dimitrescu *Chestia maghiarizării fraților de peste Carpați*, în „Liberalul”, II, nr. 43, 8 ianuarie 1909 p. 3 și următoarele trei numere.

27. Ibid., II, nr. 44, 15 ianuarie 1909, pp. 1—2.

28. Ibid., II, nr. 46, 5 februarie 1909 p. 2.

29. P. Dimitrescu *Să iubim mai mult Roma*, în Ibid., II, nr. 49, 26 februarie 1909, p. 1.

30. Ibid., II, nr. 26, 27 august 1909, p. 1.

45, 5 februarie 1909, p. 1.

30. D. Pavelescu, *Românii și ungerii*, în Ibid., X, nr. 32, 19 noiembrie 1909, p. 3.

32. Alex. Negutz, *Luptele politice ale românilor din Ungaria*, în Ibid., XI, nr. 7, 27 mai 1910, p. 1. Comentind atitudinea hotărâtă a fruntașilor românilor ardeleni, „cari se sfătuiesc asupra atitudinii românilor pentru viitor”, o altă gazetă călărășeană evidențiază: „Este îmbucurător faptul că toți românii s-au conștientizat că tot mai bună politică și mai conformă cu aspirațiunile neamului este aceea făcută de Partidul Național, decât aceea a celor moderați” („Liberalul”, III, nr. 78, 11 februarie 1910, p. 12).

33. „Deșteptarea Ialomiței”, XI, nr. 25, 30 septembrie 1910, p. 3.

34. Ibid.

35. „Liberalul”, III, nr. 98, 18 noiembrie 1910, p. 2; conferința este publicată în extenso în „Dunărea”, II, nr. 19, 16 decembrie 1910, pp. 2—3 — nr. 22, 6 ianuarie 1911, pp. 2—3.

36. „Deșteptarea Ialomiței”, XII, nr. 46, 12 februarie 1912, p. 2; pentru Congresul Ligii culturale, de la Constanța din 13—14 mai 1912, secțiunea din Călărași și-a desemnat ca delegați pe Emil Cașolțeanu, Ion Baboia, I. Petrescu (Ibid., XIII, nr. 5, 13 mai 1912, p. 3).

37. Ibid., XII, nr. 13, 26 iunie 1911, p. 3.

38. Ibid., XIII, nr. 9, 10 iunie 1912, p. 3.

39. Ibid., XIII, nr. 4, 3 mai 1912, p. 2.

40. Ibid., XIII, nr. 11, 2 iulie 1912, p. 3.

41. Ibid., XIV, nr. 15, 10 octombrie 1913, pp. 2—3.

42. Ibid., XIV, nr. 20, 21 noiembrie 1913, p. 2; este blamat, de asemenea, și faptul că secțiunea din Călărași nu și-a desemnat delegații

la un mare miting organizat la București de Liga culturală, trimițându-se doar o telegramă (Ibid.).

43. Ibid., XIV, nr. 37, 27 aprilie 1914, p. 3.
44. Ibid., XIV, nr. 22, 12 decembrie 1913, p. 1; în articolul *Rolul României (în) asigurarea păcii europene*, relevându-se faptul că „Nici o țară balcanică nu trebuie să-și sporească teritoriul în paguba celorlalte, rîvnind la rolul de conducătoare”.

45. Ibid., XIV, nr. 44, 21 august 1914, p. 2.
46. Ibid.

47. „Viitorul lalomiței”, I, nr. 38, 11 decembrie 1914, p. 1; într-un articol semnat de Th. C. Mănescu, intitulat *Politica externă*, se exprimă ideea că prin înfringerea Austro-Ungariei, Idealul național al românilor își va avea mult dorita împlinire; se înțelege, totodată, la multă prudență și la o serioasă pregătire militară și politică înainte de a se intra în război, considerându-se că nu au dreptate cei care, în împrejurările actuale au pierdut răbdarea la ideea că războiul european era o bună ocazie de a se anexa Transilvania și Bucovina și că vom pierde această ocazie” (Ibid. I, nr. 30, 2 septembrie 1914, p. 1).

48. „Deșteptarea lalomiței”, XIV, nr. 45, 30 octombrie 1914, p. 1.

49. St. Matache, *Se apropie ceasul*, în „Viitorul lalomiței”, I, nr. 44, 28 decembrie 1914, p. 1.
50. Ibid.

51. Ibid., I, nr. 46, 11 ianuarie 1915, p. 2; același autor inserează și articolul *Liga Italo-Română*, care „are de scop strîngerea legăturilor intelectuale, economice și politice între

cele două țări” (Ibid., I, nr. 43, 21 decembrie 1914, p. 1).

52. St. Cosămbescu, *Războiul nostru*, în Ibid., I, nr. 48, 25 ianuarie 1915 p. 2. interesantă este concluzia avută asupra pe care acest învățător o pune în finalul articolului *Reforma agrară și războiul național*: „Să nu se zidească clădire fără temelie, căci să nu se uite: un război național, nu se va putea face decît pentru națiune și prin națiune !...” („Gazeta lalomiței”, IX, nr. 34, 17 ianuarie 1916 p. 1); în paginile ziarului „Viitorul lalomiței” sunt numeroase știri de pe cîmpurile de bătălie din vestul Europei, demascîndu-se „grozăviile actualului război”, în care „cele mai de seamă neamuri după suprafața pămîntului s-au angajat să joace dansul morții” („Viitorul lalomiței”, I, nr. 30, 2 septembrie 1914, p. 2); vezi și comentariile *Imagini înfiorătoare* („Sîngele nevinovat, vîsat în țărîna drunurilor și a ogoarelor, va deschide ochii urmașilor și-i va povățui ce au de făcut, căci altminteri deasupra au trecut zeci de secole de mizerie socială (...”) (Ibid., I, nr. 34, 7 octombrie 1914, p. 1), și *Soarta Franței dacă învinge Germania. Reflexiuni* (Ibid., I, nr. 36, 21 octombrie 1914, p. 1) ș.a.

53. Apud C. Tudor, Alex. Vlădăreanu, *Județul lalomița. File de istorie*, Slobozia, 1979, pp. 59—60.

54. Ibid., p. 60.

55. „Gazeta lalomiței”, IX, nr. 22, 25 octombrie 1915, p. 3.

56. Ibid., IX, nr. 1, 31 mai 1915, pp. 1—2.

57. C. Tudor, P. Vlădilă, *Tineretul călărășean. Tradiții și contemporaneitate*, Călărași, 1982, p. 60.

OFFENBARUNGEN DER SOLIDARITÄT DER BEVÖLKERUNG VON CĂLĂRAȘI MIT DER VERWIRKLICHUNG DES IDEALS DER NATIONALEN EINHEIT

(Zusammenfassung)

Die vorliegende Arbeit beabsichtigt aufgrund der Zeitpresse von Călărași („Deșteptarea lalomiței”, „Liberalul”, „Luptătorul”, „Ialomiteanul”, „Aurora”, „Dunărea”, „Viitorul lalomiței”, „Gazeta lalomiței”) die zahlreichen Offenbarungen der Solidarität der Bevölkerung von Călărași mit der Verwirklichung des Ideals der nationalen Einheit zu schildern. Diese Offenbarungen — Versammlungen, Motionsaneignungen, Subskriptionslisten für die Unterstützung der Rumänen von Transylvannien, das Absenden von Ermutigungstelegrammen — haben meistens unter der Ägide der lokalen Abteilung der Kulturellen Legion stattgefunden, die 1891 gegründet wurde. In der Arbeit werden die in der lokalen Presse widerspiegelten

Einstellungen beschrieben, welche die Notwendigkeit der Vereinigung von Transylvannien mit Rumänien klar zum Ausdruck bringen. Mit dem Jahre 1908 steigt sowohl die Frequenz der Nachrichten und Kommentare, das Schicksal der Rumänen aus den unterjochten Provinzen betreffend, als auch die Zahl der öffentlichen Versammlungen für die Solidarität mit dem Kampf der Rumänen von Transylvannien. Die zwei-drei Zeitschriften die in den Jahren 1915—1916 in Călărași erschienen, veröffentlichten viele Artikel, welche den Willen der Kreisbevölkerung für die Vereinigung Transylvanniens mit dem Mutterland bekanntmachten. Bei so einer Versammlung war auch Oct. Goga (am 6. Oktober 1915) anwesend.